בס"ד

"הדף לתולדותינו"

יום ד', י"ח באלול תשע"ו (20 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

*היום, **ח"י באלול**, חל יום פטירתו של **הרב עבדאללה (עובדיה) אברהם יוסף סומך** בשנת תרמ"ט, (1889 למניינם) - שהיה מגדול חכמיי בבל, ומבין מפיציי התורה בבגדד, והעמיד דורות של תלמידיי חכמים, מופלגים בתורה. השפיע רבות על העולם התרבותי-דתי בעיראק של המאה ה-19.*

מקצת שבחו

חכם עבדאללה בן חכם אברהם סומך נולד בבגדאד בשנת תקע"ג (1813). תלמידו המובהק של חכם יעקב הרופא. שוקד היה על תלמודו, ושוקט על שמריו. למזונותיו לא היה נטרד, משולחן אביו התפרנס בכבוד. לא עברו ימים ושמו יצא כאחד הגדולים בתורה ובחוכמה.

בתחילה עסק גם במסחר, והיה שותפו של הסוחר הגדול משה כבאזה. ברם, בראותו כי לימוד התורה בבבל הולך ורופף, בגלל חוסר בית מדרש לרבנים, התעורר ברגש קודש ובאהבה עזה, לקח עשרה אברכים והתחיל ללמדם תורה בשקידה רבה, חינם אין כסף.

בימים ההם, נמצא בבגדאד הנדיב רב הפעלים **יחזקאל בן ראובן מנשה**. בראותו את מאמצי הרב עבדאללה סומך, נקשר אליו בנימי חיבה. בשנת ת"ר (1840) קנה חצר ובנה בה בית מדרש לרבנים, שנקרא בשם "**מדרש אבו מנשי**", והקדישו לתלמיד חכם עבדאללה. בשנת תרי"ד (1854) סתר בנו, מנשה בן יחזקאל, את בית המדרש אשר בנה אביו, הרחיב ובנה בית כנסת, שנקרא "מדרש אבו-מנשי", ועל ידו בנה בית מדרש גדול לרבנים בשם "**מדרש בית זלכה**". בית מדרש זה הלך והתפרסם מיום ליום, ויהי שומעו בכל הארצות. תלמידים רבים נהרו אליו מכל ערי בבל ואגפיה ושתו בצמא מפי המורה הגדול חכם עבדאללה. רבנים רבים יצאו מבית המדרש, מוכתרים בכתר תורה, ושמשו ברבנות בבבל ומחוצה לה, ובתוכם חכם אליהו מני רבה של חברון, וחכם יוסף חיים **בעל הבן איש חי**. [**מקור**]

מורנו ורבינו הגדול חכם עבדאללה אברהם סומך ע"ה היה נקרא בשם **רבינו** סתם. ... **היה רבם של כל רבני בבל**. והוא היה המפרנס את הרבנים. כי היו לו אחים עשירים בהודו והיו תומכים בידו. והיה דואג לכל רב מהרבנים שתהיה פרנסתו בריווח ואם יהיה לו איזה שמחה מילה או חופה היה עוזר לו. אימתו היתה מוטלת על כל הקהל מרוב קדושתו וענוותנותו. והעמיד תלמידים הרבה כולם רבנים

"כִּי לֹא-יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב."
מתוך התהלים [פרק צ"ד] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

יום ד', י"ח באלול תשע"ו (20 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

גדולים צדיקים וחסידים. הוא היה חובק בזרועותיו את כל מדינת עיראק מהקם מלכין ומעדי מלכין על פיו יחנו ועל פיו יסעו. והיה מכובד אפילו על הנכרים. וכשהיו הולכים ביחד הוא ורבנו יוסף חיים תלתמידו, היו קמים מלפניהם מהחנויות אפילו הערבים והיו נבהלים מפניהם כי היו אנשי צורה.

אחיו היה ממונה במועצת העירייה בבגדאד. פעם אחת נפטרה לו בת קטנה ביום ר"ה ונקברה על ידי גוים כהלכה ונמנע ולא הלך למועצה בתוך שבעה ימי אבילות, ועד אותם הימים היו נוהגים להחמיר שלא לחשוב את יום שני של ראש השנה לימי האבילות מטעם יומא אריכתא. ויושב ראש העירייה היה מחכה לבואו של אחיו של הרב אחרי גמר שבעה ימי האבילות. וכשראה שלא בא, שאל, ואמרו לו כי עוד לא גמר את השבעה ימי אבילות. אז ביקר אצל רבינו הגדול בבית וסיפר לו כי כמה פעמים קרה דבר כזה בקושטא והם היו חושבים את יום שני של ר"ה לימי האבלות ונשא ונתן עמו ואחרי אשר ראה כמה ספרים שמתירים בזה אז החליט לבטל את המנהג הקודם ומאותו יום ואילך נהגו להורות כדברי המקילין. ולקח את אחי הרב עמו למשרד. ... הוא הנהיג כמה מנהגים כדת וכהלכה ובפרט בהלכות שחיטה ובדיקת הסכין והריאה וסדר סמיכת השוחט הכל סידר בסדר מופתי על פי הדת וההלכה וכמו שמבואר הכל בספרו זבחי צדק ממש לא היו נוטים מדבריו כמו הלכה למשה מסיני.

כשגדל ונתפרסם בימיו רבנו יוסף חיים ע"ה והתחיל לדרוש בשבת בבית הכנסת, אז היה משתדל לבוא קודם שיבא רבנו יוסף חיים לבית הכנסת. וכשהיה נכנס רבנו יוסף חיים ע"ה לבית הכנסת היה קם מלפניו מלוא קומתו וכל הקהל היו נבהלים לראות כי רבו קם מלפניו ואז ידעו את מעלתו.

פעם שלחו לו שליח על ידי שוטרים לבוא אצל הוואל"י לדבר עמו בעניין העברת דיין. וכשבאו השוטרים להגיד לו נבהלו. ראו אותו שיושב ומלמד רבנים גדולים עטורי זקן והוא יושב בראשם ומלמדם כמלאך ה' צבאות. אז חזרו אל הוואל"י [תואר אדמיניסטרטיבי באימפריה המוסלמית ובאימפריה העות'מאנית. זהו היה תוארו של מושל על מחוז שהיה היחידה השלטונית הגדולה ביותר.] אמרו לו על מי שלחת אותנו לקרוא? את הנביא מוסא? (משה רבנו). איך אנחנו יכולים להגיד לו קום עמנו. אז שלח לו שרים רבים ונכבדים. ואמר להם תדברו עמו בכבוד. תגידו לו כי הוואל"י מזמינך על כוס קפה. וכששמע הרב אמר שהוא מוכן ללכת. והלכו בדרך צדדית כדי שלא ידעו הקהל. והוואל"י היה ממתין לו לקבל את פניו בכבוד. וקבלו בכבוד גדול וחילה את פניו אולי יוכל לשנות את דעתו בהעברת הדיין. אז השיב לו כי ההחלטה הייתה על פי תורת משה ואי אפשר לשנות אותה וסבר וקיבל והחזירו בכבוד לביתו ובקש ממנו סליחה על זה.

מעשה קבורתו

"כִּי לֹא-יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב."
מתוך התהלים [פרק צ"ד] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

יום ד', י"ח באלול תשע"ו (20 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הרב נפטר בחודש אלול תרמ"ט בליל שבת והיה צו מהממשלה שלא לקבור בתוך העיר כי היו ימי חולי רע. והקהל לא הסכים לקבור את רבינו הגדול מחוץ לעיר. והחליט לקברו על יד יהושע כהן גדול הקבור בצד השני של העיר. וקברו אותו שמה היפך דעת הוואל"י הנקרא מוצטפה עאצ'ם פאשא בהפגנה גדולה וזה היה בליל מוצאי שבת. ואז קמו עליהם הערבים כי לפי החוק שלהם אסור לקבור אצל נביא גדול כיהושע כהן גדול שום בן אדם. ולכן הרגו ביהודים ורדפו אחריהם. וביום א' לקחו כמה רבנים לבית הסוהר והיו כל היהודים בצער ונמשך הדבר הזה עד שלושה חודשים עד שבאה החלטת הממשלה בקושטא להדיח את הוואל"י ממשרתו וגם להוציא את הרב מקברו ולקברו עם שאר מתי ישראל קרוב לעיר. ובאו כל שרי הממשלה לחלוק כבוד להרב בעת הוציאו אותו מקברו וירדו הרבנים לקבר ובקשו ממנו מחילה וראו כל השרים שהרב נשאר כמות שהוא לא הבאיש ורמה לא היתה בו. ואחד הרופאים ניסה לפסוק שערה אחת מזקנו ולא נפסקה אז ידעו הכל מקדושתו וטהרתו ונעשה קידוש ה' גדול בין הנכרים.

כשהוציאו אותו מקברו וקברו אותו בבית הקברות, הספידו רבנו יוסף חיים ע"ה במדרש זלכה ואמר כי הוא היה ניצוץ אחז מלך יהודה. ולפי שאחז סגר את בתי המדרשות, רבינו פתח אותם כדי לתקן עון אחז. ומה שהוציאו אותו מקברו כמו שעשה חזקיהו לאביו שגרר אותו על מטה של חבלים וזהו סוד הדבר. והקהל כשמעם את דברי רבנו יוסף חיים התנחמו והיו שקטים. [**מקור**]

"כִּי לֹא-יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב."
מתוך התהלים [פרק צ"ד] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!